

tive pot fi biruite folosind lista-anexă alfabetică a localităților, cu noua arondare și cu trimitere la numărul de cod al descoperirii din catalog (p. 140–145). Pentru folosirea bogatei informații din catalog, cititorului îi mai stau la dispoziție indici pe categorii de obiecte (vase de metal, de sticlă, de lut, piese de port și podoabă, arme, monede, etc.) sau pe feluri de descoperiri (morminte, așezări, descoperiri izolate, depozite etc.).

În catalog fiecare „import” roman (inclusiv piesele incerte, falsurile sau piesele greșit menționate anterior ca romane) este înregistrat ca o voce separată, după o schemă fixă ce cuprinde: localitatea, situl, complexul, data descoperirii, literatura sitului, tipul obiectului, numărul său de cod, descriere, date tehnologice, analize, materiale asociate în complex, datarea obiectului, datarea complexului, bibliografia obiectului, loc de păstrare, analogii, autorul vocii. După caz, unele rubrici rămân ne-

completate, de exemplu atunci când mai multe obiecte romane au fost descoperite în același sit sau același complex. La o trecere rapidă în revistă constatăm că cele mai frecvente „importuri” romane din actualul land Mecklenburg-Vorpommern sunt vasele de bronz și cele de sticlă, mărețele și monedele. O evaluare mai exactă a numărului de descoperiri, distribuția lor cronologică și chorologică, interpretarea lor mai aprofundată nu constituie obiectul prezentării de față. Lucrarea în discuție este un instrument de lucru, ce trebuie să devină el însuși obiect de cercetare. Să sperăm că într-un timp nu foarte îndepărtat, prin efortul colectivelor CRFB de la București, Cluj și Iași, vom dispune de astfel de prețioase instrumente și pentru România. Standardul calitativ impus de autorii CRFB-Germania prin acest nou volum ne obligă la un efort pe măsură.

M. B.

PAUL NIEDERMAIER, *Der mittelalterliche Städtebau in Siebenbürgen, im Banat und im Kreisgebiet I. Die Entwicklung vom Anbeginn bis 1241, Kulturdenkmäler Siebenbürgens II*, Heidelberg, 1996, 328 p., 207 fig. în text, 7 planșe

Primul volum din lucrarea reputatului specialist sibian privește evoluția urbanistică a principalelor localități din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș de până la prima invazie mongolă (1241–1242). După considerente cronologice, morfogenetice și de complexitate studiul a fost structurat în cinci părți fiecare cuprinzând mai multe subcapitole. Prima parte, care urmează unei introduceri mai ample (p. 7–14), poartă titlul: Așezările din perioada migrației popoarelor (p. 15–46) și cuprinde: 1. Evoluția generală (sec. III–X); 2. Habitatul etapei de tranziție; 3. Dezvoltarea nouă a așezărilor. Partea a II-a: Evoluția generală în secolele XI–XIII (p. 47–70) cuprinde: 1. Situația demografică; 2. Caracteristicile terenului; 3. Apariția orașelor și târgurilor. Partea a III-a: Așezări împrăștiate

în curs de îndesire (p. 71–114) cuprinde: 1. Specificul satelor timpurii; 2. Centre dezvoltate pe locul unor ocoale. Partea a IV-a: Localități afânate în curs de îndesire (p. 177–274) cuprinde: 1. Precursori ai unor așezări îngrămadite; 2. Cetăți locuite; 3. Complexe de așezări. Cea de-a V-a parte: Dispoziții în șiruri închegate (p. 177–274) cuprinde: 1. Șiruri izolate de parcele; 2. Ansambluri monospațiale; 3. Compoziții complexe. La fiecare parte se mai adaugă un subcapitol de observații, întregul volum dispunând în final (p. 275–324) de diverse liste, un indice de locuri, precum și de 7 planșe cu planurile detaliate ale unor localități reprezentând tipuri de evoluție urbană.

Lucrarea este deosebit de utilă în egală măsură celor care se ocupă de arhitectură și istorie urbană, cât și arheologilor, multe dintre

încheierile la care ajunge autorul datorându-se realităților de pe teren puse în evidență arheologic. Așteptăm cu interes apariția celorlalte două volume (conținând evoluția urbanistică dintre anii 1242–1347 și 1348–1686) care să completeze în mod fericit demersul început prin

lucrarea de față. Condițiile grafice ale lucrărilor apărute sub patronajul Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde sunt ca întotdeauna de o calitate ireproșabilă.

Adrian Ioniță

AL. ARTIMON, I. MITREA, *Bacău, reședință voievodală*, Bacău, 1996, 100 p., 51 fig.

Volumul este structurat astfel: I. Privire generală asupra cadrului natural (p. 11–13); II. Vechimea locuirii și continuitatea istorică în vatra orașului Bacău și împrejurimi: 1. Dovezi de locuire din cele mai vechi timpuri (p. 14–17); 2. Civilizația geto-dacilor din vatra orașului Bacău și împrejurimi (p. 18–21); 3. De la geto-daci la români: a) Așezarea din secolele IV–V de la Bacău – Curtea domnească (p. 22–25); b) Așezarea din secolele VI–VII de la Bacău – Curtea domnească (p. 25–29); III. Orașul medieval Bacău: 1. Geneza și evoluția orașelor în secolele XIV–XV (p. 41–52); 2. Orașul Bacău în vremea lui Ștefan cel Mare. Reședință voievodală (p. 52–56); 3. Bacăul și Alexandru

Voievod (p. 56–63); IV. Curtea domnească: 1. Rolul curților domnești din Moldova în evoluția istorică a orașelor (p. 63–66); 2. Evoluția și semnificația Curții domnești de la Bacău (p. 66–68): a) Casa domnească (p. 68–70); b) Turnul – locuință (p. 70–77); c) Biserica Precista (p. 77–82); d) Restaurarea și punerea în valoare a Curții domnești (p. 82–86).

Lucrarea mai cuprinde o introducere, concluzii și rezumat în limba franceză.

Calitatea grafică este satisfăcătoare, ne așteptăm la mai mult însă în ceea ce privește conținutul.

Adrian Ioniță

ADRIAN ANDREI RUSU, *Ctitori și biserici din Țara Hațegului până la 1700*, Satu Mare, 1997, 386 p., 16 pl., 54 fig. în text, 25 tabele

Lucrarea cercetătorului clujean se deschide cu o notă subiectivă (p. 7–8) urmată de introducerea propriu-zisă (p. 9–19). Nucleul volumului este structurat în două părți mari cuprinzând mai multe capitole și subcapitole după cum urmează: I. Ctitorii: a) Feudalitatea Hațegului și Biserica: 1. Evoluții nobiliare (p. 20–31); 2. Defecțiunile confesionale. Limite și urmări (p. 32–53); 3. Ctitoririle (p. 54–62); b) Pagini din istoria Bisericii locale: 1. Preoții (p. 63–67); 2. Protopopiatul (p. 68–71); 3. Ideea episcopală și urmele ei (p. 72–77); c) Sinteza culturală (p. 78–90). II. Bisericile: 1. Sihăstriile (p. 91–93); 2. Mănăstirile (p. 94–140); 3. Bisericile de mir (p. 141–332). Urmează încheierea (p. 333–334) și anexele cuprinzând: lista tabelor genealogice (p. 335);

lista ilustrațiilor (p. 336–338); izvoare (p. 339–340); bibliografie și abrevieri (p. 341–347); rezumat în limba germană (p. 348–363) și indice de nume (p. 364–386).

Lucrarea caracterizată de însuși autor ca fiind „încă un volum dedicat Hațegului” care nu-și propune să trateze „exhaustiv tot ceea ce se poate scrie despre el” reunește un număr de 63 de ctitoriri bisericesti și mănăstirești cu o bogată informație istorico-arheologică, oferind și o viziune nouă asupra catolicizării elitelor românești din Hațeg. Deși redactat pe computer și tipărit în condiții grafice bune, în volum s-au strecurat o serie de greșeli care au scăpat ultimei corecturi.

Adrian Ioniță